

Consultatieverslag Deelnemersovereenkomst en Regels Systeemprocespartij

Datum: 7 augustus 2026
Versie: 1.0

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	3
2.	Feedback – Algemeen	4
2.1	Ontbrekende documenten, vage normen, verhouding tot marktafspraken	4
2.2	Juridische status Regels en Deelnemersovereenkomst	5
2.3	Vergelijking met Regels Registerbeheerder	5
2.4	Cyberveiligheid en risicobeheersing, beveiliging persoonsgegevens	6
3.	Feedback – per regel	7
3.1	Regels Systeemprocespartij – regel 1 Definities	7
3.2	Regels Systeemprocespartij – regel 2.2	8
3.3	Regels Systeemprocespartij – regel 2.3	8
3.4	Regels Systeemprocespartij – regel 3. Wijzigingen van de Regels	8
3.5	Regels Systeemprocespartij – regel 4.3	9
3.6	Regels Systeemprocespartij – regel 4.4	10
3.7	Regels Systeemprocespartij – regel 5. Werkwijze voor Het Normo	10
3.8	Regels Systeemprocespartij – regel 6. Toegang en deelname	11
3.9	Regels Systeemprocespartij – regel 7. Niet-naleving van de Regels	12
3.10	Regels Systeemprocespartij – regel 8. Beveiliging en incidenten	12
3.11	Regels Systeemprocespartij – regel 9. Toezicht, audit en rapportage	13
3.12	Regels Systeemprocespartij – regel 10. Privacy	13
3.13	Regels Systeemprocespartij – regel 11.3	13
3.14	Regels Systeemprocespartij – regel 12. Overmacht	14
3.15	Regels Systeemprocespartij – regel 14. Aansprakelijkheid	14
3.16	Regels Systeemprocespartij – regel 15. Overig	14
4.	Feedback Algemeen – Deelnemersovereenkomst	14

1. Inleiding

Het Normo als Gegevensuitwisselingsentiteit heeft op 8 januari 2026 de concepttekst van de 'Regels Systeemprocespartijen' (hierna: '**Regels**') en de Deelnemersovereenkomst Systeemprocespartij (hierna '**Deelnemersovereenkomst**') ter consultatie gepubliceerd. De consultatieperiode duurde tot en met 6 maart 2026.

Het Normo spreekt zijn dank uit aan alle marktpartijen die hebben gereageerd. Alle binnengekomen feedback is zorgvuldig beoordeeld op relevantie, haalbaarheid en juridische implicaties. Waar passend zijn de Regels en de Deelnemersovereenkomst naar aanleiding van de ontvangen feedback en een verdere herbeoordeling aangepast. De aangepaste Regels en Deelnemersovereenkomst zijn vervolgens op 15 april 2026 in een 2^e consultatie gepubliceerd. De consultatieprocedure duurde tot en met 13 mei 2026.

Dit document biedt een geconsolideerd en geanonimiseerd overzicht van de ontvangen reacties van marktpartijen in beide consultaties. Om de anonimiteit van de marktpartijen te borgen wordt in dit document altijd gesproken over 'marktpartijen', ook bij regels waar slechts één marktpartij heeft gereageerd.

In dit document licht Het Normo toe hoe de feedback in de definitieve tekst van de Regels en Deelnemersovereenkomst is verwerkt, of waarom feedback niet is overgenomen. Hoofdstuk 2 van dit document betreft de algemene feedback die is ontvangen en hoofdstuk 3 betreft de feedback per relevant onderdeel uit de Regels. Tot slot wordt in hoofdstuk 4 de feedback op de Deelnemersovereenkomst verwerkt en toegelicht.

Een aantal marktpartijen heeft Het Normo gewezen op een paar schrijf- en stijlfouten. Deze heeft Het Normo zonder verdere toelichting aangepast. Het Normo wijst erop dat de standpunten en stellingen opgenomen in dit document slechts dienen ter informatie en dat daaraan op geen enkele wijze rechten kunnen worden ontleend.

2. Feedback – Algemeen

2.1 Ontbrekende documenten, vage normen, verhouding tot marktafspraken

Ontvangen input uit de markt:

1. Het ontbreken van onderliggende documenten, procedures en protocollen waarnaar in de Regels wordt verwezen zou volgens marktpartijen een beoordeling van de Regels belemmeren.
 - Marktpartijen menen dat er te veel niet concrete termijnen in de Regels zijn opgenomen, wat tot juridische onzekerheid zou kunnen leiden en verzoeken om deze te concretiseren.
2. Marktpartijen geven aan de rol van Het Normo niet duidelijk te vinden en vragen naar de verhouding tussen de bevoegdheden van Het Normo en bestaande marktafspraken.
3. Marktpartijen vragen naar de rol van het MFF in de vaststelling van de Regels en zijn van mening dat de vaststelling van de Regels via het MFF moet verlopen.

Reactie van Het Normo:

1. De procedures en voorwaarden waarnaar in de Regels wordt verwezen zijn of zullen worden gedeeld zodra die gereed zijn voor publicatie.
2. Waar mogelijk en wenselijk heeft Het Normo de termijnen meer geconcretiseerd. Op een aantal plaatsen is dat niet wenselijk omdat sommige termijnen situatie afhankelijk zijn en een nadere concretisering Het Normo en/of de marktpartijen mogelijk juist zou beperken.
3. De rol van Het Normo is vastgelegd in de Energiewet en ziet op het bieden van toegang tot en het faciliteren van de gegevensuitwisseling. Het Normo heeft geen taak ten aanzien van de gegevenskwaliteit. Het Normo draagt zorg voor de *tijdigheid*, niet voor *juistheid* of *volledigheid* van de gegevens. Deze komen uit de registers van de registerbeheerders, de registerbeheerders zijn op grond van de Energiewet verantwoordelijk voor de juistheid en volledigheid van de gegevens in hun registers. Evenmin heeft de taakstelling van Het Normo betrekking op bestaande marktafspraken, voor zover deze niet raken aan de toegang tot of de uitwisseling van gegevens. In dat kader verwijst Het Normo naar de gepubliceerde Toelichting op consultatie Regels van 15 april 2026 waarin hierop nader wordt ingegaan ('**Toelichting**'). Deze Toelichting is op de website van Het Normo gepubliceerd en is tevens als bijlage aan dit verslag gehecht.
4. Ingevolge artikel 4.25, lid 1 Energiewet is Het Normo verplicht in overleg te treden met partijen die gegevens dienen te verzamelen, aanleveren, ontvangen, bewerken, verstrekken of uitwisselen, alsmede met anderen die een belang hebben bij de uitvoering van deze processen om tot afspraken te komen. De overlegverplichting van Het Normo beperkt zich niet tot (de leden van) het MFF. Het MFF is voor Het Normo een belangrijke, maar niet een exclusieve overlegpartner. Hiermee weerspreekt Het Normo dat de vaststelling van de Regels via het MFF zou *moeten* verlopen. De Regels en Deelnemersovereenkomst regelen de bilaterale rechtsverhouding tussen Het Normo en een Systeemprocespartij en staan los van de collectieve afspraken die de sector gezamenlijk maakt over het verloop van de functionele processen binnen het energiesysteem. Voor meer informatie over de

wijze waarop Het Normo dit overleg vorm geeft, verwijst Het Normo naar het document: 'Consultatie proces ex art. 4.25'¹

2.2 Juridische status Regels en Deelnemersovereenkomst

Ontvangen input uit de markt:

1. Bij marktpartijen leven vragen over de juridische grondslag voor het vaststellen van de Regels en de Deelnemersovereenkomst.
2. Marktdeelnemers zijn van mening dat Het Normo bevoegdheden claimt die niet in lijn zijn met de bepalingen van de Energiewet, zoals de bevoegdheid om toegang te weigeren.
3. Marktdeelnemers menen dat de Regels pas kunnen worden vastgesteld nadat de ministeriële regeling als bedoeld in artikel 4.25, derde lid Energiewet, in werking is getreden.

Reactie van Het Normo:

1. Het Normo verwijst naar de Toelichting.
2. Het Normo biedt toegang tot de gegevensuitwisseling en faciliteert de gegevensuitwisseling. Daartoe moet Het Normo procedures en voorwaarden hanteren. Met het vaststellen van de Regels geeft Het Normo deels invulling aan deze taakstelling en worden de rechten en verplichtingen van Het Normo en de Systeemprocespartijen geborgd en het toezicht op het functioneren van het energiesysteem, of het handhaven van publiekrechtelijke verplichtingen, behoort niet tot de taakstelling van Het Normo en is voorbehouden aan de toezichthoudende autoriteiten. Het Normo weerspreekt dat met het vaststellen van de Regels en de Deelnemersovereenkomst, haar bevoegdheden zijn overschreden. Voor een nadere toelichting verwijst Het Normo naar de Toelichting.
3. Artikel 4.25 derde lid Energiewet biedt de wetgever de mogelijkheid bij ministeriële regeling nadere regels te stellen aan het overleg en de ondersteuning als bedoeld in de leden 1 en 2 van hetzelfde artikel. Ook ten aanzien van andere artikelen in hoofdstuk 4 Energiewet kunnen of zullen nadere regels in een ministeriële regeling worden vastgelegd. Deze regelingen zijn (nog) niet gepubliceerd. Echter, dit neemt niet weg dat Het Normo vanaf 1 januari 2026 haar wettelijke taken moet uitvoeren. Om de rechten en verplichtingen van zowel Het Normo als de Systeemprocespartijen in hun onderlinge rechtsverhouding te borgen, heeft Het Normo de Regels en de Deelnemersovereenkomst vastgesteld.

2.3 Vergelijking met Regels Registerbeheerder

Ontvangen input uit de markt:

1. Ten aanzien van de overlegstructuur verwijzen marktpartijen naar de Regels Registerbeheerder en pleiten zij voor een gelijklopende regeling in de Regels.
2. Een ongestoorde uitwisseling van gegevens is onontbeerlijk voor een goede werking van het energiesysteem. Marktpartijen zijn daarom gebaat bij consistentie en voorspelbaarheid. Zij

¹ Gepubliceerd op de website van Het Normo: <https://hetnormo.nl/app/uploads/2026/03/20260215-Consultatieproces-ex-art-4.25-Het-Normo.pdf>

verzoeken om bij wijzigingen van de Regels altijd de consultatieprocedure te volgen en geen eenzijdige wijzigingsbevoegdheid bij Het Normo te leggen.

3. Marktpartijen verzoeken de artikelen over overmacht en aansprakelijkheid over te nemen van de Regels Registerbeheerders.

Reactie van Het Normo:

1. De Systeemprocessen kennen een wezenlijk andere dynamiek dan de overige processen (Datadeel processen), met een grote diversiteit aan deelnemende Systeemprocespartijen, veelal met verschillende markttrollen. Dit afwijkende karakter van de Systeemprocessen rechtvaardigt een andere vorm van overleg dan in de Regels Registerbeheerders is vastgelegd. Om te waarborgen dat alle partijen die daar een belang bij hebben voldoende gelegenheid hebben om hun visie te geven, is in artikel 3 van de Regels vastgelegd op welke wijze deze partijen worden geconsulteerd (waarover meer onder punt 2.).
2. Het Normo is het eens met marktpartijen dat een ongestoorde uitwisseling van gegevens onontbeerlijk is voor een goede werking van het energiesysteem en dat voorspelbaarheid en consistentie daar belangrijke randvoorwaarden bij zijn. Het Normo zal een wijziging van de Regels en de Deelnemersovereenkomst, danwel van de procedures en voorwaarden als bedoeld in artikel 4.17 Energiewet, dan ook altijd ter consultatie voorleggen aan marktpartijen. De Regels zijn op dit onderdeel aangepast. Het Normo acht het voor een ongestoorde werking van het energiesysteem belangrijk dat er in geval van dwingende redenen (zoals een wettelijke of technische noodzaak) snel gehandeld kan worden om calamiteiten te voorkomen of op te lossen. In dergelijke situatie is Het Normo bevoegd de consultatieperiode te bekorten.
3. Bij de uitwisseling van gegevens ten behoeve van de Systeemprocessen gaat het om een één op één (geautomatiseerde) uitwisseling van gegevens tussen twee marktpartijen. Anders dan bij de Datadeelprocessen, waarbij de gegevensuitwisseling technisch via het platform van Het Normo verloopt, is dit bij de Systeemprocessen op dit moment niet het geval. De Energiewet schrijft voor dat de gegevensuitwisseling via een faciliteit van Het Normo verloopt. Bij de Systeemprocessen vindt de gegevensuitwisseling op dit moment plaats via bestaande een-op-een verbindingen tussen marktpartijen. Deze huidige inrichting verschilt daarmee van de Datadeelprocessen, waarbij gebruik wordt gemaakt van een door Het Normo aangeboden platform. Deze reactie beschrijft uitsluitend de huidige inrichting van de Systeemprocessen en loopt niet vooruit op eventuele toekomstige keuzes over de invulling van de wettelijke taak van Het Normo. De systemen die voor de uitvoering van de Systeemprocessen worden gebruikt, functioneren nu nog onder verantwoordelijkheid van Systeemprocespartijen. Tegen deze achtergrond kan Het Normo geen aansprakelijkheid erkennen voor schade bij derde partijen, die voortvloeien uit het gebruik van systemen die niet binnen de invloedssfeer van Het Normo liggen. Het Normo erkent dat de vrijwaring uit het derde lid van artikel 14 van de Regels voor de marktpartijen te onvoorzienbaar kan zijn, en heeft deze dan ook geschrapt.

2.4 Cyberveiligheid en risicobeheersing, beveiliging persoonsgegevens

Ontvangen input uit de markt:

Marktpartijen spreken hun zorg uit over de juiste toepassing van de AVG en de beveiliging van persoonsgegevens. Daarnaast bestaan zorgen over de cyberveiligheid, operationele continuïteit en ontbreekt een duidelijke borging dat Het Normo conform de NIS2-richtlijn opereert.

Reactie van Het Normo:

In artikel 8 van de Regels is aandacht besteed aan de beveiliging van systemen en verbindingen. Dit artikel legt de verantwoordelijkheid voor de beveiliging bij de Partij die verantwoordelijk is voor de betreffende systemen en verbindingen. Voor Het Normo geldt dat voor het bieden van toegang tot en het faciliteren van de Gegevensuitwisseling Systeemprocessen, Het Normo geen gebruik maakt van eigen IT-infrastructuur, zoals toegelicht in paragraaf 2.3. De Systeemprocessen zijn ingericht als bilaterale uitwisseling van gegevens tussen twee partijen die, elk met hun eigen infrastructuur, deelnemen aan de Systeemprocessen. De wijze waarop Het Normo persoonsgegevens verwerkt is vastgelegd in de Privacyverklaring die op de website van Het Normo is gepubliceerd. Voor de goede orde merkt Het Normo op dat persoonsgegevens die onderdeel zijn van de Gegevensuitwisseling Systeemprocessen, niet door Het Normo worden verwerkt. De omgang met incidenten is beschreven in het Incidentenprotocol² dat op de website van Het Normo is geplaatst.

3. Feedback – per regel

3.1 Regels Systeemprocespartij – regel 1 Definities

Ontvangen input uit de markt:

1. Een aantal definities is vaag geformuleerd.
2. De Consultatietermijn naar 6 weken omdat dit aansluit bij termijnen uit Algemene wet bestuursrecht (Awb).
3. Een definitie van Invoeringsregeling (Energiewet) is onnodig.
4. Het is niet duidelijk of de Regels ook van toepassing zijn op Het Normo zelf.
5. Het begrip Overdrachtsmoment is vaag gedefinieerd, het is niet duidelijk wanneer dat precies is. Het Overdrachtsmoment kan niet in het verleden liggen.

Reactie van Het Normo:

1. Alle definities die aanvullend zijn op de gehanteerde definities in de Energiewet, zijn nogmaals beoordeeld en waar wenselijk, tekstueel aangepast.
2. Het Normo is een privaatrechtelijke organisatie en is niet gehouden de termijnen en procedures van de Awb na te leven. Het Normo wil ook niet de schijn wekken dat de in de Awb opgenomen termijnen en procedures op haar van toepassing zijn.
3. De definitie van Invoeringsregeling (Energiewet) is verwijderd.

² <https://hetnormo.nl/app/uploads/2026/07/Het-Normo-Extern-Incidentenprotocol.pdf>

4. Duidelijk is opgenomen dat de Regels ook van toepassing zijn op Het Normo. Dit volgt daarnaast uit het systeem van de Deelnemersovereenkomst die door zowel Het Normo als de Systeemprocespartij wordt ondertekend en waarop de Regels van toepassing zijn
5. Toegevoegd is dat het Overdrachtsmoment 1 januari 2026 is. Dat is de datum van inwerkingtreding van de Energiewet. Voor de aanwijzing van Het Normo als GUE bestaat geen overgangsrecht, met als consequentie dat Het Normo vanaf dat moment de eindverantwoordelijkheid voor de toegang tot en de faciliteren van de uitwisseling van gegevens, draagt. Door het gevoerde proces op grond waarvan Het Normo deze eindverantwoordelijkheid heeft gekregen op hetzelfde moment als de verplichting procedures en voorwaarden te stellen, is het niet mogelijk geweest de Regels voorafgaand aan 1 januari 2026 reeds vast te stellen.

3.2 Regels Systeemprocespartij – regel 2.2

Ontvangen input uit de markt:

Het woord 'dwingende' in de zinsnede; 'dwingende wettelijke bepalingen' kan worden verwijderd.

Reactie van Het Normo:

Het Normo heeft deze zinsnede overeenkomstig aangepast.

3.3 Regels Systeemprocespartij – regel 2.3

Ontvangen input uit de markt:

De schijn wordt gewekt dat de Regels niet op Het Normo van toepassing zijn. Daarnaast leeft de vraag hoe deze Regels zich verhouden tot afspraken in de markt, zoals KPI's.

Reactie van Het Normo:

De Regels zijn ook van toepassing op Het Normo. Hiertoe is de Definitie van Regels alsmede regel 2.3 aangepast. De Regels en de Deelnemersovereenkomst leggen de afspraken vast die gelden tussen een individuele Systeemprocespartij en Het Normo. De Regels leggen geen marktafspraken vast, die door marktpartijen gezamenlijk zijn overeengekomen.

3.4 Regels Systeemprocespartij – regel 3. Wijzigingen van de Regels

Ontvangen input uit de markt:

1. Er zijn signalen dat regel 3 teveel en te ruime bevoegdheden geeft aan Het Normo, waardoor Het Normo ineens en ééenzijdig zou kunnen besluiten bestaande gegevensuitwisseling te wijzigen met een zeer korte invoeringstermijn. Marktpartijen vinden dit onevenwichtig.
2. Er bestaan bezwaren tegen de automatische acceptatie van gewijzigde Regels.
3. Het informeren van marktpartijen enkel via een nieuwsbrief is niet voldoende.
4. De Consultatietermijn van 1 maand sluit niet aan bij de doorlooptijden van bestaande sectorprocessen.
5. Het Normo is niet verplicht alle reacties op de consultatie over te nemen en is evenmin verplicht hierop te reageren.

6. Er wordt verzocht om een escalatieprocedure in het geval een reactie van een marktpartij niet leidt tot wijziging van het Voorstel tot wijziging.

Reactie van Het Normo:

1. Het Normo heeft de tekst van Regel 3 aangepast, inhoudende dat Het Normo bij iedere wijziging zal consulteren, maar met de bevoegdheid in geval van dwingende redenen, de Consultatietermijn te verkorten. Hiermee is regel 3 meer evenwichtig geformuleerd.
2. Het Normo ziet geen andere mogelijkheid dan dat de gewijzigde Regels automatisch van toepassing zijn op iedere Systeemprocespartij die deel blijft nemen aan de Systeemprocessen. Het moet mogelijk zijn om de Regels binnen de wettelijke kaders, en overeenkomstig de voorwaarden in de Regels zelf, te wijzigen. Vervolgens is het voor een goede werking van de Systeemprocessen vereist dat alle deelnemers dezelfde Regels volgen. Indien Het Normo gehouden zou zijn bij iedere wijziging expliciete instemming van alle Systeemprocespartijen te verkrijgen, bestaat daarbij het risico op discriminatie als niet alle Systeemprocespartijen deze instemming verlenen.
3. Het Normo informeert marktpartijen niet enkel via de nieuwsbrief. Duidelijk is opgenomen dat een Voorstel tot wijziging op de website van Het Normo wordt geplaatst, in de nieuwsbrief wordt opgenomen, via sociale media bekend wordt gemaakt én wordt toegezonden aan iedere organisatie die zich daartoe bij Het Normo heeft aangemeld. Belangstellenden kunnen zich hiertoe aanmelden bij Het Normo.
4. De Consultatietermijn van 1 maand heeft enkel betrekking op het consulteren van marktpartijen aangaande een Voorstel tot wijziging. Dit Voorstel tot wijziging is veelal de uitkomst van bestaande sectorprocessen. De Consultatietermijn raakt derhalve niet aan de doorlooptijden van de sectorprocessen zelf.
5. Het Normo zal alle reacties op de consultatie beoordelen en daarop reageren op een wijze die Het Normo passend acht. Vooralsnog doet Het Normo dit door het opstellen van een consultatieverslag waarin de afwegingen van Het Normo worden toegelicht en wordt aangegeven welke wijzigingen Het Normo op basis van de reacties heeft doorgevoerd.
6. Het Normo neemt het verzoek tot het opnemen van een escalatieprocedure niet over, maar verwijst hiervoor naar de Klachtenprocedure³ gepubliceerd op de website van Het Normo en het toezicht dat wordt uitgeoefend door de ACM.

3.5 Regels Systeemprocespartij – regel 4.3

Ontvangen input uit de markt:

De verplichting voor de Systeemprocespartij om te voldoen aan wet- en regelgeving dient beperkt te zijn tot de Gegevensuitwisseling Systeemprocessen.

Reactie van Het Normo:

Het Normo is het hiermee eens en heeft de tekst van regel 4.3 dienovereenkomstig aangepast.

³ <https://hetnormo.nl/app/uploads/2025/12/20251215-Klachtenprocedure-vrs-1.0.pdf>

3.6 Regels Systeemprocespartij – regel 4.4

Ontvangen input uit de markt:

De incident- en escalatieprocedures zijn niet bekend. Het woord 'onverwijld' dient te worden aangepast.

Reactie van Het Normo:

Het Normo heeft haar Incidentenprotocol inmiddels op haar website gepubliceerd. Daarnaast is de verwijzing naar dit Incidentenprotocol opgenomen in artikel 8. Het woord 'onverwijld' is vervangen door 'zo spoedig mogelijk'.

3.7 Regels Systeemprocespartij – regel 4.5 t/m 4.6

Ontvangen input uit de markt:

De verplichtingen zijn te breed omschreven en moeten alleen gelden ten aanzien van de Gegevensuitwisseling Systeemprocessen. De meldplicht voor Systeemprocespartijen aan Het Normo zou wederkerig moeten zijn. De Systeemprocespartij kan alleen informatie aan Het Normo verschaffen indien het hiertoe is verplicht. Het risico bestaat dat Het Normo op basis van deze bevoegdheden een verlengstuk kan worden van de toezichthoudende autoriteiten.

Reactie van Het Normo:

Het Normo heeft de verplichtingen van Systeemprocespartijen ingekaderd zodat duidelijk is dat deze betrekking hebben op de Gegevensuitwisseling Systeemprocessen. De meldplicht geldt in het geval een Systeemprocespartij afwijkingen of overtredingen constateert. Indien Het Normo een dergelijke constatering doet, kan zij contact opnemen met de betreffende Systeemprocespartij. Een wederkerige meldplicht is in dit verband overbodig. Het Normo heeft toegevoegd dat zij alleen informatie zal vragen bij Systeemprocespartijen ten behoeve van toezichthoudende autoriteiten, indien Het Normo daartoe is verplicht.

Regel 4.7 is door Het Normo geschrapt.

3.7 Regels Systeemprocespartij – regel 5. Werkwijze voor Het Normo

Ontvangen input uit de markt:

Marktpartijen missen de verplichtingen van Het Normo zelf ten aanzien van beschikbaarheid, prestaties, stabiliteit responstijden, resolutietermijnen en assurance-rapportages. Ook zijn er in Regel 5 geen verwijzingen opgenomen naar (bestaande) SLA's. Marktpartijen willen een standaard of in ieder geval een minimale implementatietermijn bij wijzigingen.

Reactie van Het Normo:

Ten aanzien van de Systeemprocessen is Het Normo in een bestaand en functionerend systeem van gegevensuitwisseling gestapt. Binnen dit systeem van gegevensuitwisseling zijn afspraken gemaakt omtrent de onderwerpen die marktpartijen thans missen en in de vorige alinea zijn benoemd. Het Normo onderkent het belang van een ongestoorde voortzetting van de Systeemprocessen en zal de bestaande afspraken ten aanzien van de Systeemprocessen dan ook zo veel mogelijk in acht nemen. Ter waarborg dat voorgestelde wijzigingen in deze afspraken niet plotseling worden doorgevoerd, zal Het Normo ieder Voorstel tot wijziging in de consultatieprocedure voorleggen aan de marktpartijen. Het Normo heeft Regel 5 op deze wijze aangepast.

In Regel 5 heeft Het Normo opgenomen dat een redelijke implementatietermijn onderdeel is van ieder Voorstel tot wijziging. Hiermee wordt de voorgestelde implementatietermijn onderdeel van de Consultatieprocedure. Het Normo heeft hierbij niet een minimale implementatietermijn opgenomen, omdat een hoge mate van verschil tussen implementatietermijnen denkbaar is, afhankelijk van de impact van de wijzigingen op het bestaande systeem.

3.8 Regels Systeemprocespartij – regel 6. Toegang en deelname

Ontvangen input uit de markt:

De Regels hanteren hier vage normen zoals 'Overdrachtsmoment' en 'Toetredingsproces'. Marktpartijen hebben problemen met de automatische acceptatie van de Regels bij deelname aan de Systeemprocessen. Marktpartijen vinden het positief dat de bestaande toegang wordt gecontinueerd, maar weten niet wat wordt bedoeld met 'compliance bezwaren'. Onduidelijk is hoe wordt omgegaan met nieuwe releases en kwalificatie-eisen. De Regels bevatten geen regeling op basis waarvan Systeemprocespartijen kunnen uittreden. Ook zou niet iedere wijziging in de gegevens een nieuw toetredingsproces dienen te doorlopen.

Reactie van Het Normo:

Opmerking vooraf; voor de opbouw van het document vindt Het Normo het logisch om de Regel over Toegang en deelname, eerder op te nemen dan de Regel over Niet-naleving van de Regels. Om deze reden heeft Het Normo in de definitieve versie de Regels 6 en 7 omgedraaid.

De vage normen heeft Het Normo geconcretiseerd, zie ook de toelichting in het algemeen deel van dit verslag. Het Normo begrijpt de bezwaren tegen de automatische acceptatie van de Regels, maar ziet hiervoor geen alternatief dat voldoet aan de randvoorwaarden die aan het handelen van Het Normo worden gesteld; redelijk, transparant en niet-discriminerend.

Voor een onderbouwing dat Het Normo bevoegd is deze Regels vast te stellen, verwijst Het Normo naar de Toelichting. Voor een goede werking van de Systeemprocessen is het van essentieel belang dat alle aan de Systeemprocessen deelnemende partijen, zich aan dezelfde Regels houden. Hiermee verzekert Het Normo dat zij niet-discriminerend handelt. Om de belangen van de Systeemprocespartijen te waarborgen, heeft Het Normo opgenomen dat iedere wijziging van de Regels ter consultatie aan marktpartijen wordt aangeboden.

Het Toetredingsproces heeft Het Normo vervangen door het Deelnemingsproces. Dit betreft het proces voor registratie en onboarding van een Systeemprocespartij, inclusief het wijzigen of beëindigen van deze deelname. Het Deelnemingsproces zal op de website van Het Normo worden gepubliceerd. Met het toepassen van het Deelnemingsproces borgt Het Normo dat alleen die partijen toegang krijgen tot de energiegegevens die hiertoe gerechtigd zijn. Energiegegevens zijn waardevolle gegevens die alleen mogen worden gebruikt door erkende Systeemprocespartijen. Het Deelnemingsproces is één van de maatregelen van Het Normo om de energiegegevens te beveiligen. Het Normo erkent dat niet bij iedere wijziging in de gegevens van een Systeemprocespartij opnieuw een Deelnemingsproces behoeft te worden doorlopen, en heeft verduidelijkt dat dit een mogelijkheid is. Wel zal bij een wijziging of aanvulling van een marktrol een nieuwe Deelnemersovereenkomst worden aangegaan.

Onderdeel van het Deelnemingsproces is dat een Systeemprocespartij de deelname aan de Systeemprocessen kan beëindigen. Om te waarborgen dat de Systeemprocessen conform de regelgeving ongestoord kunnen worden gecontinueerd heeft Het Normo in Regel 6.7 vastgelegd dat in bepaalde

gevallen en na overleg met de toezichthoudende autoriteit Het Normo de bevoegdheid heeft de toegang van de Systeemprocespartij te continueren.

De verwijzing naar 'compliance-bezwaren' heeft Het Normo geschrapt. Enkel wanneer de betrouwbaarheid, veiligheid of integriteit van de Gegevensuitwisseling Systeemprocessen in het geding is, zal de toegang niet worden gecontinueerd.

3.9 Regels Systeemprocespartij – regel 7. Niet-naleving van de Regels

Ontvangen input uit de markt:

Marktpartijen vragen naar de bevoegdheid van Het Normo om hen in voorkomende gevallen de toegang tot de Systeemprocessen te weigeren. Marktpartijen geven aan dat toegangswegigering een uiterste stap is in een escalatieprocedure.

Reactie van Het Normo:

Het Normo erkent dat het weigeren van toegang grote consequenties zal hebben voor de betreffende Systeemprocespartij en mogelijk voor de Systeemprocessen. Om deze reden heeft Het Normo in de Regels opgenomen dat zij altijd zal proberen in overleg te treden met de betreffende Systeemprocespartij en afstemming zal zoeken met de toezichthoudende autoriteit. Het Normo zal dan ook terughoudend omgaan met haar bevoegdheid de toegang tot de Systeemprocessen te weigeren en zal hier slechts gebruik van maken indien door het toestaan van toegang de betrouwbaarheid, veiligheid of integriteit van de Systeemprocessen in gevaar kan komen.

Voor de beantwoording van de vraag of Het Normo bevoegd is de toegang tot de Systeemprocessen te weigeren, verwijst Het Normo naar artikel 4.18 Energiewet, waarin deze bevoegdheid is vastgelegd.

3.10 Regels Systeemprocespartij – regel 8. Beveiliging en incidenten

Ontvangen input uit de markt:

Marktpartijen vinden Regel 8 overbodig nu deze verwijst naar wettelijke verplichtingen die partijen reeds hebben. Het Incidentenprotocol is aan marktpartijen niet bekend. Marktpartijen willen dat de meldplicht ook geldt ten aanzien van Het Normo. Marktpartijen vragen wat wordt verstaan onder 'eigen omgeving'.

Reactie van Het Normo:

Vanwege het specifieke karakter van de Systeemprocessen hecht Het Normo eraan om alle Systeemprocespartijen te wijzen op hun verantwoordelijkheid ten aanzien van de Systeemprocessen. Zoals reeds toegelicht betreffen de Systeemprocessen veelal een bilaterale uitwisseling van gegevens. Een goede beveiliging is cruciaal voor het functioneren van de Systeemprocessen. Een gebrek in de beveiliging kan aan Systeemprocespartijen aanzienlijke schade berokken. Daarom is essentieel dat de beveiliging van deze systemen en processen voldoet aan de wettelijke standaarden en aan de huidige stand van de techniek. Het Normo vindt Regel 8 dan ook niet overbodig.

Het Incidentenprotocol is gepubliceerd op de website van Het Normo.

Wanneer een Systeemprocespartij constateert dat er een incident heeft plaatsgehad, is de Systeemprocespartij gehouden dit te melden aan Het Normo. Indien Het Normo een incident constateert zal zij de betreffende Systeemprocespartij informeren. Het Normo ziet niet in waarom zij in een dergelijk geval alle Systeemprocespartijen zou moeten informeren. Het wederkerig maken van deze Regel heeft naar de mening van Het Normo geen toegevoegde waarde.

Met de term 'eigen omgeving' doelt Het Normo op de systemen en verbindingen waarover de Systeemprocespartij zelf controle heeft en waarover de Systeemprocespartij de verantwoordelijkheid heeft.

3.11 Regels Systeemprocespartij – regel 9. Toezicht, audit en rapportage

Ontvangen input uit de markt:

Marktpartijen stellen dat de bevoegdheid om onbeperkt audit- en assurance-verklaringen te overleggen leidt tot onnodige regeldruk en kosten. Marktpartijen vragen zich af of Het Normo de bevoegdheid heeft audit- en assurance- verklaringen op te vragen, zolang niet duidelijk is of Het Normo deze aan de toezichthoudende instanties moet overleggen.

Reactie van Het Normo:

Ter verduidelijking heeft Het Normo opgenomen dat zij audit- en assurance-verklaringen kan opvragen indien zij daartoe op grond van artikel 4.23 Energiewet, is verplicht.

3.12 Regels Systeemprocespartij – regel 10. Privacy

Ontvangen input uit de markt:

In de Regels is niets opgenomen over de verwerking van persoonsgegevens door Het Normo zelf en de bewaartermijnen van de persoonsgegevens die Het Normo verwerkt. De verplichting voor Systeemprocespartijen om Het Normo onverwijld te informeren over een inbreuk, miskent de termijn die een Systeemprocespartij heeft om een melding te doen bij de Autoriteit Persoonsgegevens.

Reactie van Het Normo:

Het Normo heeft haar privacybeleid vastgelegd in de Privacyverklaring⁴ op haar website. Het Normo faciliteert de gegevensuitwisseling tussen de Systeemprocespartijen, maar verwerkt zelf geen persoonsgegevens die deel uitmaken van de Gegevensuitwisseling Systeemprocespartijen. In plaats van 'onverwijld' heeft Het Normo in Regel 10 opgenomen: "zonder onredelijke vertraging", hiermee sluit Het Normo aan bij de terminologie van de AVG.

3.13 Regels Systeemprocespartij – regel 11.3

Ontvangen input uit de markt:

Marktpartijen achten regel 11.3 te weinig concreet nu niet duidelijk is welke licentie(s) dit betreft.

Reactie van Het Normo:

Het Normo erkent dat de genoemde licentie(s) op dit moment niet concreet worden benoemd nu het huidige Systeemproces wordt gecontinueerd en hiermee geen licenties gemoeid zijn. Echter, Het Normo sluit niet uit dat een functionaliteit aan de Systeemprocessen wordt toegevoegd waarmee een of meerdere licenties wordt of worden verkregen. Om te voorkomen dat Het Normo op dat moment de Regels moet aanpassen kiest Het Normo ervoor Regel 11.3 in de Regels te laten staan.

⁴ <https://hetnormo.nl/privacyverklaring/>

3.14 Regels Systeemprocespartij – regel 12. Overmacht

Ontvangen input uit de markt:

Marktpartijen verzoeken om wederkerigheid van deze Regel. Daarnaast verzoeken marktpartijen om een verplichting aan Het Normo om een overmacht situatie zoveel als mogelijk te voorkomen of op te lossen. Marktpartijen verzoeken om een kwaliteitsverplichtingen op te nemen voor Het Normo, teneinde te bewerkstelligen dat Het Normo afdoende maatregelen neemt omtrent de robuustheid van de systemen.

Reactie van Het Normo:

Het Normo heeft deze Regel wederkerig gemaakt en opgenomen dat partijen verplicht zijn hun medewerking te verlenen aan redelijke verzoeken van de andere partij om een situatie van overmacht op te lossen. Voor wat betreft de robuustheid van de systemen verwijst Het Normo naar haar reactie onder paragraaf 3.7 en paragraaf 3.10.

3.15 Regels Systeemprocespartij – regel 14. Aansprakelijkheid

Ontvangen input uit de markt:

Marktpartijen hebben bezwaar tegen de éézijdige beperking van de aansprakelijkheid van Het Normo.

Reactie van Het Normo:

Het Normo benadrukt de specifieke kenmerken van de Gegevensuitwisseling Systeemprocessen als één-op-één gegevensuitwisseling tussen twee deelnemende Systeemprocespartijen en verwijst voor haar reactie naar de reactie van Het Normo bij paragraaf 2.3 onder 3 van het Algemeen deel van dit verslag.

3.16 Regels Systeemprocespartij – regel 15. Overig

Ontvangen input uit de markt:

Iedere partij moet voldoen aan alle wet- en regelgeving. Naar de mening van marktpartijen is deze verplichting te breed geformuleerd en behoort het niet tot de taak van Het Normo om toezicht te houden op het naleven van verplichtingen van de Systeemprocespartijen, voorzover deze geen betrekking hebben op de Gegevensuitwisseling Systeemprocespartijen.

Reactie van Het Normo:

Het Normo deelt de zienswijze dat het niet de taak van Het Normo is om toezicht te houden op de naleving van alle op de Systeemprocespartijen toepasselijke wet- en regelgeving. Het Normo heeft regel 15 zo aangepast dat deze verplichting alleen betrekking heeft op de naleving van wet- en regelgeving die betrekking heeft op de Gegevensuitwisseling Systeemprocessen.

4. Feedback Algemeen – Deelnemersovereenkomst

Ontvangen input uit de markt:

Marktpartijen geven aan dat de Deelnemersovereenkomst verplichtingen bevat die ook in de Regels zijn opgenomen en vragen naar de verhouding tussen de Regels en Deelnemersovereenkomst. Marktdeelnemers geven aan moeite te hebben met de éézijdige wijzigingsbevoegdheid van Het Normo en hebben zij vragen bij de bevoegdheid van Het Normo om Systeemprocespartijen met een

Deelnemersovereenkomst verplichtingen op te leggen. Tot slot vragen marktpartijen naar de consequenties indien zij de Deelnemersovereenkomst niet ondertekenen.

Reactie van Het Normo:

Ten aanzien van de bevoegdheid van Het Normo om Systeemprocespartijen te binden aan een Deelnemersovereenkomst, verwijst Het Normo naar onderdeel 2.2 van dit verslag en naar de Toelichting consultatie Regels van 15 april 2026. Het Normo erkent dat de Deelnemersovereenkomst bepalingen bevatte die ook in de Regels zijn opgenomen. Het Normo heeft de Deelnemersovereenkomst dan ook zodanig aangepast dat de Deelnemersovereenkomst de gegevens van Het Normo en de gegevens die Het Normo nodig heeft om een Systeemprocespartij toegang tot de Gegevensuitwisseling Systeemprocessen te bieden bevat en geen aanvullende rechten en verplichtingen beschrijft. De Regels maken onderdeel uit van de Deelnemersovereenkomst.

Teneinde te bewerkstelligen dat Het Normo haar wettelijke taken kan uitvoeren binnen de randvoorwaarden die de wetgever daaraan stelt: 'redelijk, transparant en niet-discriminerend' beoogt Het Normo te bereiken dat alle Systeemprocespartijen die deelnemen aan de Gegevensuitwisseling Systeemprocessen, met ondertekening van de Deelnemersovereenkomst, gebonden zijn aan de Regels Systeemprocespartij. Hiermee wordt geborgd dat Het Normo alle Systeemprocespartijen op gelijke wijze, en derhalve, niet-discriminerend, behandelt.

In de komende periode zal Het Normo in afstemming met de toezichthoudende autoriteit een traject ontwikkelen waarbinnen de Systeemprocespartijen worden uitgenodigd de Deelnemersovereenkomst te ondertekenen. Over de nadere invulling van dit traject zullen de Systeemprocespartijen tijdig worden geïnformeerd.

Gezien de gewijzigde opzet van de Deelnemersovereenkomst naar aanleiding van de reacties van marktpartijen op de Deelnemersovereenkomst, ziet Het Normo geen reden nader in te gaan op de reacties per artikel van de Deelnemersovereenkomst.